

ХОРЕОГРАФІЯ

УДК 792.8

Цитування:

Садовенко С. М. Хореографічна культура України і творчість Раду Поклітару в теоретичному дискурсі. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 2. С. 111–116.

Sadovenko S. (2023). Choreographical Culture of Ukraine and Creativity of Radu Poklitaru in Theoretical Discourse. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 2, 111–116 [in Ukrainian].

Садовенко Світлана Миколаївна, доктор культурології, професор, в.о. завідувача, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури

Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, заслужений діяч мистецтв України
<https://orcid.org/0000-0001-9166-5259>
svetlanasadovenko@ukr.net

ХОРЕОГРАФІЧНА КУЛЬТУРА УКРАЇНИ І ТВОРЧІСТЬ РАДУ ПОКЛІТАРУ В ТЕОРЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Метою роботи є вивчення української хореографічної культури у царині теоретичних напрацювань з акцентами на творчості Раду Поклітару та його театру. **Методологія дослідження** ґрунтується на застосуванні загальнонаукових методів, а саме: системного аналізу, що уможливило проведення аналітичного розгляду проблем сучасної хореографії й дослідження вкладу українських балетмейстерів у процес становлення і розвитку хореографічної культури і мистецтва в Україні. Обрис часових вимірів, обґрунтування внутрішніх співвідношень та трансформацій розвитку сучасної хореографії потребували використання порівняльно-історичного й хронологічного методів. Метод структурно-функціонального аналізу надав можливість виявити специфічні аспекти функціонування сучасного танцю у просторі культури. Компаративний аналіз застосовано для обґрунтування змін у класичному мистецтві танцю та визначенні пріоритетності традицій чи новацій. Культурологічний підхід – для аналізу окресленого процесу, визначення його ролі у загальному культурно-мистецтвознавчому процесі. **Наукова новизна** полягає у герменевтичному осмисленні й узагальненні вагомого внеску українських митців у розвиток хореографічної культури і мистецтва, зокрема, сучасного танцю, на прикладі творчості Раду Поклітару та доведенні, що українська хореографічна культура і мистецтво корелюються зі світовими процесами, детермінуючись культурними й соціальними факторами. **Висновки.** На основі проведеного науково-теоретичного аналізу визначено, що українська хореографічна культура активно вивчається в теоретичній площині хореографами (О. Гресь, Є. Коваленко, А. Король, М. Коростильова, А. Підлипська, О. Плахотнюк, М. Погребняк, Д. Шариков, Є. Яніна-Ледовська та ін.) й мистецтвознавцями (О. Афоніна, І. Горбунова, І. Драч, О. Зав'ялова, Г. Полянська, Ю. Станішевський, О. Чепалов та ін.). Основними напрямками досліджень науковців є танець модерн, постмодернова естетика, яка впливає на розвиток думки хореографів, звернення до переосмислення класики. Підтвердженням цьому стала творча діяльність видатного представника хореографічної культури і мистецтва Раду Поклітару. Його балети розглянуто в науковому дискурсі модерного танцю, сучасної хореографії в Україні та світі з точки зору вкладу у цей процес та розвитку хореографічного мистецтва і культури.

Ключові слова: хореографія, танець, балет, театр, сценічне мистецтво, постмодернізм, хореографічна культура, Раду Поклітару.

Sadovenko Svitlana, Doctor of Cultural Studies, Professor, Acting Head of the Department of Academic and Pop Vocals and Sound Engineering, Institute of Modern Art, National Academy of Culture and Arts Managers, Honoured Artist of Ukraine

Choreographical Culture of Ukraine and Creativity of Radu Poklitaru in Theoretical Discourse

The purpose of the article is to study the Ukrainian choreographic culture in the field of theoretical developments with a focus on the work of Radu Poklitaru and his theatre. **The research methodology** is based on the application of general scientific methods, namely, systematic analysis, which allowed for an analytical review of the problems of contemporary choreography in Ukraine and the world and to study the contribution of Ukrainian choreographers to the process of formation and development of choreographic culture and art in Ukraine. The outline of time dimensions, substantiation of internal correlations and transformations in the development of contemporary choreography required the use of comparative historical and chronological methods. The method of structural-functional analysis helped to identify specific aspects of the functioning of contemporary dance in the cultural space. Comparative analysis was used

to justify changes in the classical art of dance and to prioritise traditions or innovations. The cultural approach was used to analyse the process in question and to determine its role in the overall cultural and artistic process. **The scientific novelty** of the study lies in the hermeneutic interpretation and generalisation of the significant contribution of Ukrainian artists to the development of choreographic culture and art, in particular, contemporary dance, on the example of Radu Poklitaru's work and the proof that Ukrainian choreographic culture and art correlate with global processes, being determined by cultural and social factors. **Conclusions.** On the basis of the scientific and theoretical analysis, it has been determined that Ukrainian choreographic culture is actively studied at the theoretical level by choreographers (O. Gres, Y. Kovalenko, A. Korol, M. Korostylova, A. Pidlypska, O. Plakhotniuk, M. Pohrebniak, D. Sharykov, E. Yanina-Ledovska) and art historians (O. Afonina, I. Horbunova, I. Drach, O. Zavialova, H. Polianska, Yu. Stanishevskiy, O. Chepalov). The main areas of research of scholars are contemporary dance, postmodern aesthetics, which influences the development of choreographers' thoughts, appeal to the reinterpretation of the classics. This is evidenced by the creative work of Radu Poklitaru, a prominent representative of choreographic culture and art. His ballets are considered in the scientific discourse of modern dance, contemporary choreography in Ukraine and the world in terms of his contribution to this process and the development of choreographic art and culture.

Key words: choreography, dance, ballet, theatre, performing arts, postmodernism, choreographic culture, Radu Poklitaru.

Актуальність теми дослідження. Загальнотеоретичний аналіз нових тенденцій та інноваційних методологічних розробок хореографічного мистецтва в культурно-мистецькому просторі ХХІ століття формують цілісну картину функціонування сучасних танцювальних шкіл. Теоретичне обґрунтування взаємозв'язку сучасної хореографії з іншими видами і жанрами мистецтва, визначення історичних закономірностей та принципів розвитку хореографічного мистецтва в Україні і світі актуалізують висвітлення творчої діяльності когорти провідних митців, творчий внесок яких мав суттєвий вплив на розвиток і становлення модерного танцю в сучасній хореографії. Окреслення у цьому контексті творчого доробку одного з найбільш значимих хореографів ХХ–ХХІ століть, головного балетмейстера Академічного театру «Київ Модерн-балет» Радун Поклітару вбачається актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми сучасної хореографії досліджуються у працях українських хореографів (О. Гресь, С. Коваленко, А. Король, М. Коростильова, А. Підлипська, О. Плахотнюк, М. Погребняк, Д. Шариков, Є. Яніна-Ледовська та ін.). У всіх працях є звернення до класика українського театру Ю. Станішевського. Крім того, вистави з сучасною хореографією стають предметом вивчення мистецтвознавців (О. Афоніна, І. Горбунова, І. Драч, О. Зав'ялова, Г. Полянська, О. Чепалов).

Питання генези, трансформації, використання основних принципів бального танцю розглядаються у дисертації Тетяни Павлюк. Дослідниця вивчає проблеми розвитку українського балетмейстерського мистецтва у другій половині ХХ століття, процеси формування художніх принципів видатних майстрів і становлення сучасної хореографії.

Важливим етапом розвитку дослідництва вважає розвиток балетмейстерського мистецтва в Україні 50–90-х років ХХ століття. Цей етап характеризувався змінами у балетному театрі та народно-сценічному хореографічному мистецтві на чолі з видатними особистостями та їх новаторськими постановками – П. Вірським, В. Вронським, А. Шекерою.

У працях М. Погребняк систематизовано передумови реформування академічного балету з появою стильових напрямів театрального танцю на початку ХХ ст., що здійснило безпосередній вплив на зміст класичного балету на межі століть. Криза європейського академічного балету на початку ХХ ст. сприяла виникненню нових напрямів театрального танцю, втім зі зверненням до ідеї «дієвого» театрального танцю Ж. Новерра й «безумовного руху» Ф. Дельсарта. У праці «Постмодерний танець: сутність, генеза та естетика» М. Погребняк зауважує на тому, що у період з 1968-го по 1973-й роки представники постмодерного танцю опановували техніки східних духовних практик на зразок Айкидо, Тай Хі Хуан, сучасного японського танцю «Буто», окремих елементів фольклору, ритмопластики американських індіанців, афрокарибську танцювальну техніку, під впливом африканських та східних релігійних культів та рекреаційні види танцю східних духовних практик [4, 10].

Доволі ґрунтовним в Україні та поза її межами є відзначання творчої діяльності Радун Поклітару є (театральна премія «Київська Пектораль», Національна премія України імені Тараса Шевченка, європейські міжнародні нагороди за найкращу сучасну хореографію тощо). Радун Поклітару є постійним учасником телевізійних шоу-програм. Попри те, що хореографічна культура України, сучасний балетний театр представлені у царині

теоретичних напрацювань ще недостатньо, творча діяльність Раду Поклітару та його театру «Київ Модерн-балет» впливає на теоретичне вивчення і підвищення популярності сучасної хореографії в Україні і світі, актуалізуючи розгляд цього питання в культурно-мистецькому просторі XXI століття.

Тому метою статті є вивчення української хореографічної культури у царині теоретичних напрацювань з акцентами на творчості Раду Поклітару та його театру.

Виклад матеріалу дослідження. Підґрунтям дослідження стали наукові праці і розвідки О. Чепалова. У його монографії «Хореографічний театр Західної Європи ХХ ст.» висвітлено проблеми розвитку сучасного танцю в Західній Європі ХХ ст. Науковець вивчає й творчість Раду Поклітару крізь сучасні напрями і стилі, надає відгуки на всі прем'єри хореографа. Зокрема, О. Чепалов зауважує, що «типова риса Поклітару-постановника – принцип «відкидання», що допомагає позбавитися штампів, стандартних прийомів і вже апробованих трактувань. Саме тому його художні рішення виглядають свіжо і сучасно. Про це, до речі, говорив ще французький поет Поль Валері: «Митцеві слід відкинути перше, що спадає на думку, і йти подальше від буденних асоціацій» [6].

Балетмейстер Раду Віталійович Поклітару створив свої вистави у період зближення класичної та модерн-хореографії. Його діяльність варто розглядати у межах цього напрямку модерн і постмодерн. Він організував авторський театр «Київ модерн-балет», де розвинув новітній напрямок хореографії. Будучи не лише хореографом, а й педагогом, ним (дбайливо зберігаючи знання своїх наставників, зокрема В. Єлізарова) розроблено авторську систему підготовки танцівників, створивши плеяду талановитих учнів на базі КНУКіМ.

Постмодерновість соціального середовища та основні події ХХ століття мали логічні впливи на розвиток хореографічної культури України. Ці аспекти досліджено у працях О. Плахотнюка («Джаз-танець як феномен художньої культури»), «Стилі та напрямки сучасного хореографічного мистецтва», зосереджуючи увагу, зокрема, на ролі етнічних меншин у створенні джаз-танцю та танцю «модерн» [3]. У театральний простір України традиції постмодернового танцю, зароджені в Америці наприкінці 50-х і поширені в Європі в 70-і роки ХХ століття, міцно увійшли на початку XXI століття безпосередньо з іменем Раду Поклітару. М. Погребняк, визначаючи

особливості естетики та характерні ознаки індивідуального балетмейстерського стилю Раду Поклітару, справедливо називає його «представником постмодерного танцтеатру в Україні» [4].

Творчі пошуки Раду Поклітару, його неординарні ідеї постійно впливають на балетні постановки в Україні. Творчість митця привертає увагу дослідників. Навіть у порівнянні з європейськими митцями. Приміром, у статті О. Афоніної «Алюзії та ремінісценції в хореографічних мініатюрах Раду Поклітару та Іржі Кіліана» авторка пропонує провести паралелі у творчості двох балетмейстерів. У творах балетмейстерів простежено схильність до хореографічних мініатюр. Як приклади – це балети «в одну дію: Раду Поклітару «Дев'ять побачень» з музикою Ф. Шопена (2021); «Вгору по річці» з музикою Олександра Родіна (2017); «Палата №6» з музикою А. Пярта (2008); «Дош» з музикою Й.С. Баха та пісень світу (2007); Іржі Кіліан «Шість танців» з музикою В. А. Моцарта (1986), «Game Over» з музикою А. Веберна (1988), «Falling Angels» з музикою С. Райха (1989), «Сарабанда» з музикою І. С. Баха (1990)» [2, 98].

Логічним видається таке порівняння авторки щодо концепцій алюзій і ремінісценцій у балетних мініатюрах двох хореографів, що розглядається в музичному матеріалі, його чергуванні у формі балетів «Дош» Р. Поклітару з музикою Й. Баха та Іржі Кіліана «Шість танців» з музикою В. Моцарта. У балетах музика фактично формує сюжет, має будівельну функцію. Крім того, у «мініатюрах Іржі Кіліана музика В. Моцарта є натяком, алюзіями на епоху з її традиціями, що викликають спогади (ремінісценції) про життя і оточення композитора, про появу багатьох його творів. Алюзії формують ґрунт для спогадів і у балетних мініатюрах відомих хореографів» [2, 99].

У реаліях сьогодення постановки Раду Поклітару «Вій», «Дош» як асоціативні, так і поетичні, цікаві у постмодерновому стилі танцтеатру. Автор вільно комбінує характерні пластичні елементи різних танцювальних напрямів.

Очолований Р. Поклітару театр «Київ Модерн-балет», був створений завдяки меценатській підтримці. Працює в Україні вже понад шістнадцять років. За означений період Раду Поклітару вдалося створити і напрацювати оригінальний репертуар – «Палата № 6», «Лускунчик», «Болеро», «Дош», «Жізель», «Жінки в ре-мінорі», «Маленький

принц», «Вгору по річці», «Довгий Різдвяний обід» та «Дев'ять побачень», «In pivo veritas». «Раду Поклітару поставив нову виставу на одну дію «Дев'ять побачень» на романтичну музику Фрідеріка Шопена. А поряд з ним – по контрасту – ще один одноактний балет із назвою «In pivo veritas». Цей іронічний спектакль – парафраз на тему знаменитого стародавнього висловлювання «Істина у вині» Поклітару поставив багато років тому на традиційну ірландську музику. В цілому склалося, як завжди у Поклітару – поруч іронія і драма, смуток і сміх. Як часто і буває в нашому житті» [6].

Це збігається з вивченням сучасної хореографічної культури з її постмодерновими витоками. І тут звертаємося до дослідження О. Касьянкової «Прояви естетики постмодернізму в українському хореографічному театрі» з розкриттям впливів світових постмодерністських течій на хореографічний театр України. Авторкою розкриваються особливості прояву цих течій у різних видах хореографічного мистецтва, охарактеризовано ознаки постмодерністського мислення, які проявилися як музично-драматургічний монтаж, поєднання пластичних експериментів з візуальними ефектами. Однак процес становлення, розвитку та взаємодії американського і європейського хореографічного мистецтва, а також визначення творчого доробку хореографів-постмодерністів було простежено недостатньо [3].

У цьому руслі розглядаємо й вистави Раду Поклітару. Першою постановкою театру була «Кармен. TV», краща робота балетмейстера Раду Поклітару. Митець за мотивами опери «Кармен» Жоржа Бізе поставив власну версію французької новели. Оригінальна пластична мова, новаторські хореографічні рішення, альтернативна подача сценічного простору, авангардна світлова партитура, навіть краса сценічних виконавців – це естетика вистави «Кармен. TV». Класична історія героїні новели П. Меріме одержує у цій постановці нову, оригінальну трактовку.

Сценічне життя героїв постановки сповнено пронизливими актуальними інтонаціями, зберігаючи водночас всю специфіку дійства, що відбувається в Іспанії XIX ст. Музичний супровід вистави дав можливість створити абсолютно самобутній хореографічний твір. Із самого початку увага глядача прикута до динамічної дії балету. На сцені багато пристрасті і драматизму. Центральною героїнею хореограф зробив селянку Мікаелу (О. Долгих), мрійливу

персону, захоплену переглядом телесеріалу (звідси TV в назві). За телевізійними законами спрощено і сюжет, і характеристики героїв, а саме: Кармен (О. Кондакова) – полігамна спокусниця, що легко заводиться стосунки то з Хозе (Д. Кондаков), то з Ескамільйо (О. Бусько), в той час як романтична Мікаела, покинута Хозе, страждає перед телевизором у надії на повернення коханого. Захоплена сюжетом, вона час від часу виривається на сцену, щоб втрутитися в хід подій, і у підсумку стає причиною смерті Кармен. У постановці замість трагічного фіналу, Хозе повертається до Мікаели. Постановка Раду Поклітару послідовно зводиться до гротескної карикатури щодо реального життя. Хореограф таким чином іронізує над штампами класичних постановок. «Кармен. TV» – смілива вистава, що відображає сучасний світ з його гендерною рівністю та домінуючою культурою шоу бізнесу.

Для вистав Раду Поклітару характерним є синтез хореографічних технік. А саме, всі балети театру «Київ Модерн-балет» є репертуарними. Авторський театр є творчою лабораторією, де кожна вистава ґрунтується на цікавому матеріалі – літературному, музичному й хореографічному. Варто згадати балет «Дев'ять побачень» з музикою Ф. Шопена (2021), де синтез музики і хореографії органічно доповнюють одне одного. У виставі «Вгору по річці» (2017) з концертами Олександра Родіна розкрито зміст літературного джерела Френсіса Скотта Фіцджеральд «Загадкова історія Бенджаміна Баттона». Ця історія американського класика є тонкою вигаданою історією людини, яка йде, так би мовити, проти течії. Усі балети «Київ Модерн-балет» присутні на сцені театру багато років і весь цей час постійно мають вплив на становлення і розвиток хореографічної культури України.

Раду Поклітару весь час прагне до урізноманітнення репертуару за рахунок постановок артистів, однодумців та послідовників. Це стосується його учнів, які також поєднують класику з танцем модерн, постмодерн. Цікаво, що постмодерна стратегія переосмислює масив попередньої хореографічної культури, відкриваючи нові контексти архаїчного, фольклорного матеріалу, що впливає на нові танцювальні форми, серед яких – відсутність суворого канону, часто асиметричність форми. До речі, це не є характерним для модернового театру Поклітару. Всі його вистави у плані побудови є симетричними, але полістилістичними, з втіленням класичних тем і сюжетів з

оригінальними сценічними, танцювально-пластичними засобами, що збігається з уявленнями сучасних авторів-хореографів і музикантів (Моріс Бежар, Іржі Кіліан), так і їх попередників. Приміром, Ролан Петі часто звертався до класики з її переосмисленням, що спрямовувало глядачів поринути в атмосферу театру, містики, сильних почуттів. Зближення класичної та модерн-хореографії у М. Бежара, Д. Ноймайєра передбачає усі рухи людини для вираження художнього задуму у танці. Тож, і у Раду Поклітару спостерігаємо саме ці модернові спрямування – розширення канонів академічного танцю можливостями хореографічної свободи постмодернізму [2].

Раду Поклітару відчуває сучасні тенденції в хореографії, яка зосереджується в естетиці постмодерної гри з уявою. Його вистави «Вій», «Маленький принц» є тому підтвердженням. Танець у цих виставах часто стає театром з різноманітним різноманіттям різних форм хореографічного мистецтва. Хореографія постмодерну характеризується естетикою демократичності, інколи зниженням високих стандартів. Це збігається з думками молодих дослідників. Як зауважує Б. Абязова, «на відміну від модерну, постмодерн вітає використання звичайних і повсякденних рухів і виступає за нетрадиційні методи танцювальної композиції. Постмодернізм свідомо культивує екзотичність, розквіт ірраціоналістичних сентенцій, кидаючи виклик модерністському раціоналізму» [1].

Хореографічні ідеї П. Бауш, Н. Дуато, А. Хан, Л. Хвай Мин міцно увійшли до театру Раду Поклітару. Його танець яскраво будує нову соціальну і мистецьку спільність у сценічному мистецтві. Майстерність виконавців стає джерелом танцювального продукту майстра. Внутрішні переживання творця, приміром, у його виставі «Маленький принц», життєвий досвід митця стали основою балету. Особистий асоціативний ряд допоміг передати літературне першоджерело засобами хореографії. Його вміння робити цілісну емоціональну дію в хореографії є показником непересічної особистості. Відповіддю для розуміння феномену творчої діяльності Раду Поклітару може стати теза, яку митець говорить сам про себе: «я – звичайний ортодоксальний артист балету в минулому, просто зараз займаюся трохи дивним танцем, з погляду балету. Але все одно всередині мене є абсолютно чітка класична система координат» [5].

Українська хореографічна культура і мистецтво є цікавим і непересічним явищем у

сучасному мистецькому просторі. Виконавці та хореографи роблять вагомий внесок у розвиток танцювальної культури.

Раду Поклітару на сьогодні є провідним балетмейстером країни, якому вдалось завоювати прихильність найвимогливіших шанувальників балету, утвердити власний стиль у хореографії, створити унікальний театр сучасного модерного та постмодерного модерного танцю.

Наукова новизна дослідження полягає у герменевтичному осмисленні й узагальненні вагеного внеску українських митців у розвиток хореографічної культури і мистецтва, зокрема, сучасного танцю, на прикладі творчості Раду Поклітару та доведенні, що українська хореографічна культура і мистецтво корелюються зі світовими процесами, детермінуючись культурними й соціальними факторами.

Висновки. На основі проведеного науково-теоретичного аналізу визначено, що українська хореографічна культура активно вивчається в теоретичній площині хореографами (О. Гресь, Є. Коваленко, А. Король, М. Коростильова, А. Підлипська, О. Плахотнюк, М. Погребняк, Д. Шариков, Є. Яніна-Ледовська та ін.) й мистецтвознавцями (О. Афоніна, І. Горбунова, І. Драч, О. Зав'ялова, Г. Полянська, Ю. Станішевський, О. Чепалов та ін.). Основними напрямками досліджень науковців є танець модерн, постмодернова естетика, яка впливає на розвиток думки хореографів, звернення до переосмислення класики. Підтвердженням цьому стала творча діяльність видатного представника хореографічної культури і мистецтва Раду Поклітару. Його балети розглянуто в науковому дискурсі модерного танцю, сучасної хореографії в Україні та світі з точки зору вкладу у цей процес та розвитку хореографічного мистецтва і культури.

Література

1. Абязова Б. Т. Ознаки постмодерну в хореографічному мистецтві: друга половина ХХ – початок ХХІ ст. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. Київ : Міленіум, 2016. № 2. С. 122–127.
2. Афоніна О. Алюзії та ремінісценції в хореографічних мініатюрах Раду Поклітару та Іржі Кіліана. Культурні та мистецькі студії ХХІ століття: науково-практичне партнерство : матеріали ІІІ Всеукр. наук.-практ. конф. / М-во культ. України та інформ. політики ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. (Київ, 10 листопада 2022 р.). Київ : НАКККіМ, 2022. С. 98–99.

3. Плахотнюк О. А. Українське хореографічне мистецтво в контексті світової художньої культури (сучасний поліжанровий дискурс) : колективна монографія / за заг. ред. О. А. Плахотнюка. Львів : СПОЛОМ, 2020. 316 с.

4. Погребняк М. М. Нові напрями театрального танцю XX – поч. XXI ст.: історико-культурні передумови, кроскультурні зв'язки, стильова типологія : монографія. Полтава, 2021. 327 с.

5. Хореограф-постановник, Раду Поклітару. URL : <https://womo.ua/radu-poklitaru-ya-obyiknovennyiy-ortodoksalnyi-artist-baleta-v-proshlom-prosto-seychas-zanimayus-nemnozhko-strannyim-tantsem/> (дата звернення: квітень 2023).

6. Чепалов О. Килим долі: іронія та драма. URL: <https://kyivmodernballet.com/news/media/kylym-doli-ironiya-ta-drama> (дата звернення: квітень 2023).

References

1. Abbiázova, B. T. (2016). Signs of postmodernity in choreographic art: the other half of the 20th – the beginning of the 21 century. Kyiv: Milenium, 122 p. [in Ukrainian]

2. Afonina, O. (2022). Allusions and reminiscences in the choreographic miniatures of Radu

Poklitaru and Jiri Kilian. Cultural and artistic studies of the 21st century: scientific and practical partnership: materials of III Vseukr. scientific and practical conf. (Kyiv, November 10, 2022). Kyiv: NAKKKiM, P. 98–99 [in Ukrainian]

3. Plakhotniuk, O. A. (2020). Ukrainian choreographic art in the context of world art culture (modern polygenre discourse). Lviv : SPOLOM, 316 p. [in Ukrainian]

4. Pogrebniak, M. M. (2021). New directions of theatrical dance XX – beg. XXI century: historical and cultural preconditions, cross-cultural ties, stylistic typology. Poltava: PP Astraya, 327 p. [in Ukrainian]

5. Choreographer-director, Radu Poklytaru. URL : <https://womo.ua/radu-poklitaru-ya-obyiknovennyiy-ortodoksalnyi-artist-baleta-v-proshlom-prosto-seychas-zanimayus-nemnozhko-strannyim-tantsem/> [in Ukrainian]

6. Chepalov, O. Carpet of fate: irony and drama. URL : <https://kyivmodernballet.com/news/media/kylym-doli-ironiya-ta-drama> [in Ukrainian]

*Стаття надійшла до редакції 10.04.2023
Отримано після доопрацювання 15.05.2023
Прийнято до друку 23.05.2023*